ЕВРОПЕЙСКА
КОМИСИЯ

Брюксел, 27.3.2023 г.
COM(2023) 182 final

ДОКЛАД НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И СЪВЕТА

за някои аспекти по отношение на съхранението на газ въз основа на Регламент (ЕС) 2017/1938 на Европейския парламент и на Съвета

{SWD(2023) 73 final}

1. Въведение

През 2021 г. на пазарите на газ вече се наблюдаваше значително напрежение и цените на газа доста се повишиха. Военната агресия на Русия срещу Украйна, която започна през февруари 2022 г., предизвика поредица от прекъсвания на доставките на газ и направи цените на газа на световните пазари много по-нестабилни. Тези събития изискваха решителна реакция и мерки за справяне с търсенето и предлагането от страна на ЕС и неговите непосредствени съседи, които бяха зависими от доставките на руски газ.

Мащабът на дисбалансите на пазара на газ и страхът от сериозни прекъсвания на доставките, последвани от потенциално сериозни ограничения в снабдяването както за промишлеността, така и за домакинствата, доведоха до безпрецедентен регулаторен отговор. Това допринесе за сигурността на доставките на газ и гарантира понижаването на цените на газа през зимата на 2022/2023 г.

Съхранението на газ вече стана важна част от плановете на Комисията за готовност за преодоляване на зимата на 2022/2023 г. и за следващите години, както беше подчертано в плана REPowerEU[1] и в съобщението на Комисията *„Да пестим газ за безпроблемна зима“*[2] По-конкретно, с добре запълнените газохранилища се гарантира, че през зимния отоплителен период газът е на разположение както за частните домакинства, така и за предприятията.

Като допълнителна мярка в Регламента относно съхранението на газ[3], приет от съзаконодателите на 27 юни 2022 г., беше въведено изискването всички държави членки с капацитет за съхранение на газ да гарантират, че техните подземни газохранилища са запълнени поне до 80 % от капацитета до 1 ноември 2022 г. След 2023 г. газохранилищата трябва да бъдат запълвани до 90 % в срок до 1 ноември всяка година.

Като допълнителна гаранция за достатъчна степен на запълване на газохранилищата през следващите години в Регламента относно съхранението на газ се предвижда, че всеки оператор на система за съхранение в ЕС трябва да бъде сертифициран. Това сертифициране следва да бъде отказано или да доведе до корективни мерки, ако съответните органи заключат, че физическо или юридическо лице, което пряко или непряко контролира или упражнява права върху системата за съхранение, може да застраши сигурността на енергийните доставки в ЕС.

В настоящия доклад се прави преглед на прилагането на Регламента относно съхранението на газ въз основа на информация от държавите членки относно техните мерки за съхранение на газ и техните процедури за сертифициране, допълнена с данни от Евростат, в

[1] COM(2022) 639 final.
[2] COM(2022) 360 final.
[3] РЕГЛАМЕНТ (ЕС) 2022/1032 НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И НА СЪВЕТА от 29 юни 2022 г. за изменение на регламенти (ЕС) 2017/1938 и (ЕО) № 715/2009 във връзка със съхранението на газ, ОВ L 173, 30.6.2022 г., стр. 22.

съответствие с член 17а от Регламент (ЕС) 2017/1938. Докладът е придружен от работен документ на службите на Комисията, в който се съдържа подробна информация за мерките, предприети от държавите членки, за да се гарантира, че техните газохранилища са запълнени, и анализ на цените на газа в контекста на прилагането на Регламента относно съхранението на газ.

2. Правно основание и контекст на годишния доклад

На 1 ноември 2022 г. 94,9 % от газохранилищата в ЕС бяха запълнени. Това беше значително над целта за запълване от 80 %, като всички държави членки постигнаха целта, определена в регламента[4]. На 31 декември 2022 г. степента на запълване в ЕС все още беше 83,4 %. По отношение на съхранението ЕС изглеждаше добре подготвен за зимата на 2022/2023 г.

В член 6г, параграф 5 от Регламента относно съхранението на газ се посочва, че Комисията следва да представя годишни доклади на Европейския парламент и на Съвета. Тези доклади трябва да включват:

- преглед на мерките, предприети от държавите членки за изпълнение на задълженията за съхранение;
- преглед на срока, необходим за процедурата по сертифициране, посочена в член 3а от Регламент (ЕО) № 715/2009;
- преглед на мерките, поискани от Комисията, за да се гарантира спазването на графиците на запълване и целите за запълване;
- анализ на потенциалното въздействие на настоящия регламент върху цените на газа и потенциалните икономии на газ във връзка с член 6б, параграф 4.

Докладът допринася за разширяване на базата от знания относно най-добрите практики за запълване на газохранилищата.

3. Преглед на мерките, предприети от държавите членки за изпълнение на задълженията за съхранение

В Регламента относно съхранението на газ се предвижда, че държавите членки следва да предприемат всички необходими мерки за постигане на целите за запълване. Те следва да се стремят да използват пазарни мерки, когато това е възможно, за да се избегнат ненужни смущения на пазара. Мерките може да включват регулаторни мерки, финансови стимули или компенсации за участниците на пазара.

В Регламента относно съхранението на газ е предоставен примерен списък на потенциалните мерки, които държавите членки могат да предприемат за тази цел, както и

[4] Gas infrastructure in Europe — Aggregated Gas Storage Inventory (Газова инфраструктура в Европа — Обобщен опис на съоръжения за съхранение на газ) (agsi.gie.eu)

на инструментите, които могат да използват. С цел получаване на обратна връзка по тези предложения през есента на 2022 г. Комисията изпрати въпросник до съответните органи на държавите членки, който съдържаше въпроси относно мерките и инструментите, които са използвали, за да гарантират, че техните газохранилища са запълнени. Във въпросника бяха поискани също така мненията и оценките на държавите членки относно ефективността на техните мерки, както и техните силни и слаби страни.

Според държавите членки за навременното запълване на газохранилищата ефективно са допринесли следните мерки:

1. Налагане на задължение на операторите на съоръжения за съхранение относно минималната степен на запълване, което трябва да се постигне в съответствие с националната цел;
2. Предоставяне на възможности на участниците на пазара за тръжни процедури за капацитетите;
3. Въвеждане на механизъм за случаите, когато общият записан капацитет е под минималната степен на запълване, например предварително договорени условия с участниците на пазара за допълнителния обем;
4. Гарантиране на ефективното използване на резервираните капацитети чрез прилагане на механизма „използваш или губиш“ или налагане на санкции за неспазване на изискванията;
5. И накрая, ако е малко вероятно горепосочените мерки да доведат до желаните резултати — определяне на субект, който да купи липсващия капацитет от пазара на едро.

Освен това във връзка с приложение Iб към Регламент (ЕС) 2022/1032 Австрия и Германия са сключили споразумение относно целта за запълване и графика на запълване съгласно член 6а, тъй като тези държави членки споделят отговорността за съоръженията за съхранение Haidach и 7Fields[5].

В механизма за споделяне на тежестта, посочен в регламента, се предвижда държавите членки, които нямат съоръжения за съхранение на своя територия, да съхраняват в съседни държави количества газ, съответстващи на най-малко 15 % от годишното им потребление. Въпреки това държавите членки са използвали ограничено координираните инструменти за запълване на газохранилищата.

През септември 2022 г. Италия и Гърция подписаха меморандум за разбирателство относно съхранението на газ. С този меморандум се дава възможност на вносителите от гръцката национална газопреносна система да съхраняват до 1,14 TWh газ в Италия. Споразумения като това са от решаващо значение за държавите членки, които не разполагат с капацитет за съхранение на газ на собствената си територия. Правителството на Естония договори

[5] Публикувано споразумение в официалния регистър на Австрия: https://www.ris.bka.gv.at/eli/bgbl/III/2023/16.

покупката на 1 TWh като национален стратегически резерв, който да се съхранява в газохранилище в Латвия.

По време на семинара[6] за прилагането на Регламента относно съхранението на газ много европейски асоциации, членуващи в Координационната група по природния газ, признавайки ефективността на Регламента, препоръчаха да се използват повече пазарни инструменти за ефективното му прилагане, особено за намаляване на разходите за съхранение.

През 2022 г. държавите членки направиха безпрецедентни инвестиции, за да направят европейската газова инфраструктура по-устойчива и да увеличат достъпа до втечнен природен газ (LNG) в регионите, които са силно зависими от руския газ. Следователно ситуацията през 2023 г. се е променила значително и държавите членки вече могат да използват по-добре пазарните инструменти и да разчитат по-малко на инструменти с по-голяма „намеса“, каквито бяха необходими поради липсата на инфраструктура или за предотвратяване на манипулирането на пазара от страна на оператори на газохранилища извън ЕС.

В резултат на всички тези мерки целта за 80 % запълване за 2022 г. беше надхвърлена. Към 1 ноември 2022 г. 94,9 % от капацитета на газохранилищата в ЕС беше запълнен, като всички държави членки бяха достигнали запълване над 80 % (вж. таблицата и фигурата по-долу). Латвия, която беше единствената държава членка с показател, по-нисък от 80 %, отговаряше на изискванията за намалено задължение за съхранение поради големия капацитет на газохранилището в сравнение с националното потребление. Степента на запълване, постигната от Латвия, надвиши доста нейната цел за намалено ноемврийско количество, определена по отношение на собственото ѝ потребление.

Таблица: Степени на запълване на 1 ноември 2022 г.

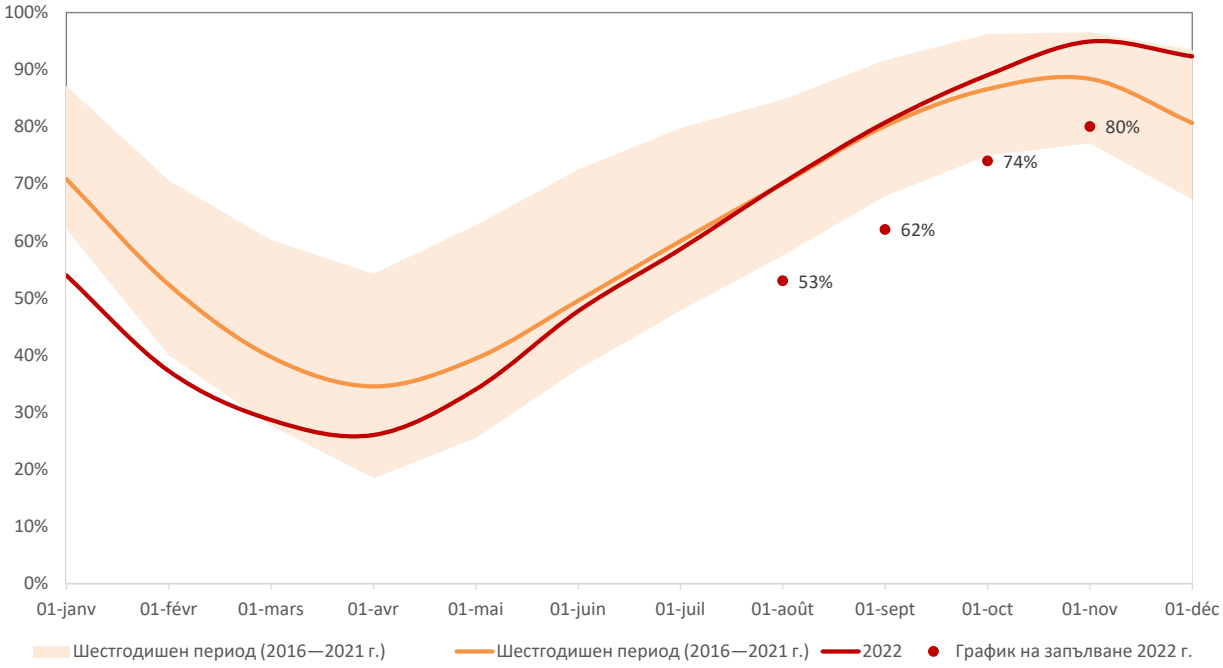
	Степен на запълване (%)	Работен обем (газ) (TWh)
AT	93,1	95,5

[6] Регистър на експертните групи към Комисията и други подобни органи (europa.eu)

BE	100	7,6
BG	90,4	5,8
CZ	94,9	43,8
DE	99,2	245,2
DK	99,3	9,9
ES	94,8	35,3
FR	100	132,6
HR	97,0	4,8
HU	86,0	67,7
IT	95,5	193,4
LV	57,7	24,1
NL	91,8	138,9
PL	98,9	36,4
PT	98,3	4,0
RO	96,8	32,8
SE	92,9	0,1
SK	91,3	38,8
EU	**94,9**	**1116,21**

Източник: База данни AGSI на 1 ноември 2022 г.

Фигура: Фигура: Степен на запълване на газохранилищата в ЕС и график на запълване в ЕС за 2022 г.

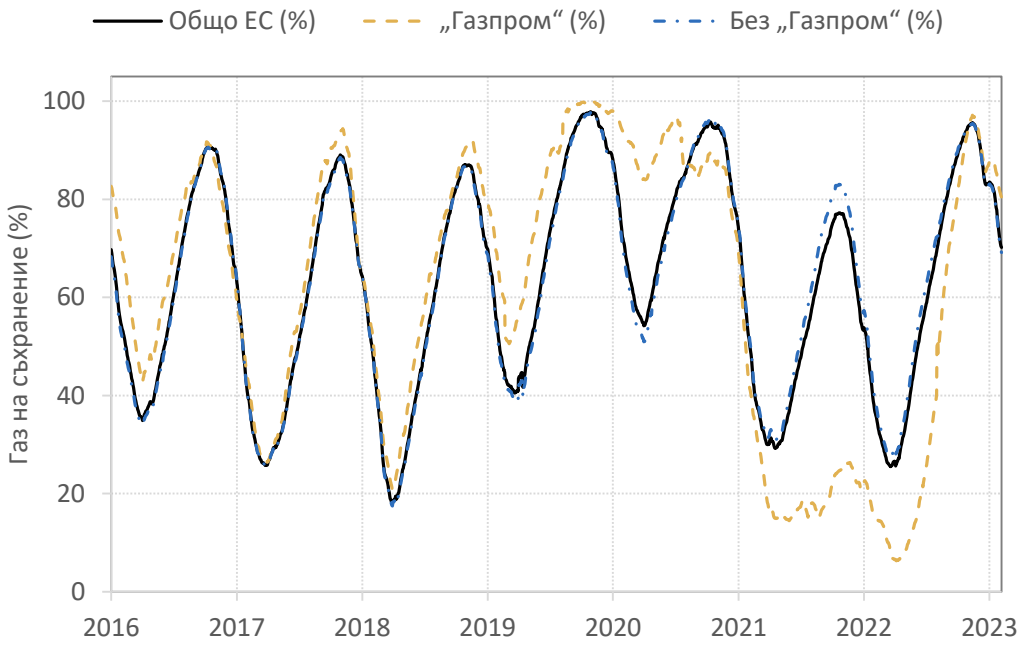

4. Газохранилища в ЕС, които преди това са били собственост на „Газпром“ или са били експлоатирани от него

През 2021 г. „Газпром“ притежаваше или експлоатираше приблизително 10 % от капацитета за съхранение в ЕС. Газохранилищата на „Газпром“ не бяха запълнени преди началото на зимата на 2021/2022 г. и бяха почти изчерпани в края на сезона, когато газът беше изтеглен от газохранилищата. Тези обекти на „Газпром“ допринесоха за намаляването на средното ниво на запълване на газохранилищата в ЕС с 6 до 8 процентни пункта в края на 2021 г., в сравнение с предходните години.

На следващата графика е показана динамиката на обемите газ в газохранилищата, притежавани или експлоатирани от „Газпром“ (оранжева пунктирана линия), и в останалите газохранилища в ЕС (синя пунктирана линия). Черната линия показва количеството газ на съхранение във всички газохранилища в ЕС, взети заедно.

Фигура: Динамика на обемите газ в газохранилища, притежавани или експлоатирани от „Газпром“

През лятото на 2022 г. държавите членки с газохранилища, притежавани или експлоатирани от „Газпром“, предприеха мерки за защита на енергийната си сигурност:

- Германия национализира обектите на „Газпром“ на своя територия, които преди това бяха собственост на Gazprom Germania. Името на новата структура е SEFE Securing Energy for Europe GmbH.
- Австрийският обект беше предоставен на друг оператор съгласно нововъведените правила „използваш или губиш“. На 17 февруари 2023 г. Германия и Австрия подписаха споразумение за поемане на съвместна отговорност за използването и запълването на съоръженията за съхранение на природен газ Haidach и 7Fields и за транспортиране на съхраняваните количества газ в случай на недостиг. Сделката е следствие от меморандума за разбирателство, договорен между Берлин и Виена през юли 2022 г. Двете съоръжения за съхранение, разположени в Австрия, вече са били използвани в миналото от германски и австрийски дружества.

- В Нидерландия правителството възложи на държавно предприятие, наречено Energiebeheer Nederland, да транспортира газ до газохранилището Bergermeer, като използва неизползван капацитет за съхранение, включително капацитет, собственост на „Газпром“.
- Чехия приложи принципа „използваш или губиш“, за да принуди участниците на пазара със свободен капацитет за съхранение, надхвърлящ определен праг, да върнат неизползваните слотове за нагнетяване на правителството. В съответствие с този принцип капацитетът за съхранение на „Газпром“ в Damborice беше отнет и подчинен на специалните мерки на правителството за провеждане на търг. Те включват възможност за безплатни търгове и плащания към търговците в замяна на съхранението на газ.

В резултат на мерките газохранилищата, които преди това са били собственост на „Газпром“ или са били експлоатирани от него, бяха запълнени средно до 94 % към 1 ноември 2022 г., в сравнение със степен на запълване 26 % към 1 ноември 2021 г.

Таблицата по-долу показва ефективността на мерките на държавите членки, които премахнаха или намалиха влиянието на „Газпром“ върху съхранението на газ. В нея се сравнява съвкупният капацитет за съхранение, притежаван или управляван от „Газпром“, по държави през ноември 2021 г. и ноември 2022 г.

Таблица: Капацитет на газохранилищата, притежавани или експлоатирани от „Газпром“, по държави през 2021 г. и съответните нива на запълване през ноември 2021 г. и ноември 2022 г.

Държава	**Собствен/експлоатиран капацитет на „Газпром“, 2021 г. (TWh)**	**Степен на запълване 1 ноември 2021 г.**	**Степен на запълване 1 ноември 2022 г.**
AT	32,3	20 %	91 %
CZ	2,2	45 %	85 %
DE	58,2	27 %	94 %
NL	19,3	30 %	99 %
ОБЩО	112,0	26 %	94 %

5. Инструмент за обединяване на търсенето в съответствие с Регламент (ЕС) 2022/2576 на Съвета

В Регламент (ЕС) 2022/2576, приет от Съвета на 19 декември 2022 г. по предложение на Комисията[7], се предвижда инструмент за обединяване на търсенето, който ще подпомогне държавите от ЕС при навременното осигуряване на достатъчно доставки на газ за зимата на 2023—2024 г. Освен това механизмът за съвместно купуване, въведен с регламента, ще бъде от ключово значение за избягване на това европейските дружества да наддават за един и същи газ и в резултат на това да завишават цените.

От държавите в ЕС се изисква да обединят търсенето на количества газ, равняващи се на 15 % от съответните им задължения за запълване на хранилищата. Над 15 % обединяването ще бъде доброволно, но ще се основава на същия механизъм.

За тази цел Комисията е сключила договор с доставчик на услуги, който да въведе необходимите услуги с цел да обедини търсенето на газ от европейските дружества и да го съпостави с най-конкурентните оферти за навременна доставка за следващия сезон на запълване на газохранилищата. След като търсенето бъде съчетано с предлагането, дружествата могат доброволно да сключат договори за покупка с доставчиците на газ, индивидуално или съвместно. Това е от особена полза за по-малките дружества и дружествата от държави без излаз на море, които имат по-малък глобален обхват или преговорна сила. Съвместните покупки може да бъде от полза и за промишлеността, която потребява газ, като например производството на торове и керамични изделия.

За създаването на механизма за съвместно закупуване държавите — членки на ЕС, договарящите се страни от Енергийната общност и индустриалните участници от ЕС обединяват усилията си в различни форуми, за да предоставят на Комисията своя експертен опит и съвети. Те правят това чрез ad hoc управителен съвет, регионални групи и консултативна група в областта на промишлеността.

6. Преглед на сроковете, необходими за процедурата по сертифициране

Държавите членки следва да гарантират, че всеки оператор на система за съхранение, включително операторите на системи за съхранение, които се контролират от оператори на газопреносни системи, е сертифициран от националния регулаторен орган или от друг орган, определен от държавата членка. Това е необходимо, за да се гарантира, че сигурността на енергийните доставки или всеки друг основен интерес в областта на сигурността в ЕС или в която и да е държава членка не е застрашена от влияние върху оператора на система за съхранение.

В Регламента относно съхранението на газ се предвижда сертифициращият орган да издава проект на решение за сертифициране на оператори на системи за съхранение, които експлоатират подземни газохранилища с капацитет над 3,5 TWh, когато, независимо от броя на операторите на системи за съхранение, общият капацитет на газохранилищата е бил запълнен на 31 март 2021 г. и на 31 март 2022 г. в степен, която средно е била по-ниска от

[7] Регламент (ЕС) 2022/2576 на Съвета относно засилване на солидарността чрез по-добра координация на покупките на газ, надеждни референтни показатели за цените и надежден трансграничен обмен на газ (ОВ L 335, 29.12.2022 г., стр. 1).

30 % от максималния им капацитет, или в срок от 150 работни дни от датата на получаване на уведомление. За тези газохранилища сертифициращият орган вече е трябвало да предприеме стъпки за издаване на проект на решение за сертифициране до 1 ноември 2022 г.

За всички останали оператори на системи за съхранение сертифициращият орган трябва да издаде проект на решение за сертифициране до 2 януари 2024 г. или в срок от 18 месеца от датата на получаване на уведомление.

Комисията следва да представи на сертифициращия орган становище по проекта на решение за сертифициране в срок от 25 работни дни от получаване на уведомлението. След това сертифициращият орган трябва да вземе под внимание в максимална степен становището на Комисията.

Сертифициращият орган трябва да издаде решението за сертифициране в рамките на 25 работни дни от получаването на становището на Комисията.

През 2022 г. на Комисията беше представен само един проект на решение за сертифициране — от белгийската Федерална комисия за регулиране на електроенергията и газа (CREG), през октомври 2022 г.

За да подпомогне държавите членки при издаването на проекти за решения за сертифициране, Комисията организира специална сесия на Координационната група по природния газ, за да предостави практически насоки на операторите и собствениците на газохранилища, които ще бъдат сертифицирани. Комисията припомни, че сертифицирането следва да намали рисковете за сигурността на доставките на газ на регионално, национално или общоевропейско равнище, произтичащи, наред с другото, от:

а) собственост, доставки или други търговски отношения, които биха могли да повлияят отрицателно на стимулите и способността на оператора на система за съхранение да запълни подземното газохранилище;

б) правата и задълженията на ЕС по отношение на държава извън ЕС, произтичащи от международното право, включително всяко споразумение, сключено с една или повече държави извън ЕС, по което ЕС е страна и което разглежда въпроса за сигурността на енергийните доставки;

в) правата и задълженията на съответните държави членки по отношение на държава извън ЕС, произтичащи от споразумения, сключени от съответните държави членки с една или повече държави извън ЕС, доколкото тези споразумения са в съответствие с правото на ЕС; или

г) всякакви други специфични факти и обстоятелства по случая.

Ударението се поставя върху риска за сигурността на доставките, произтичащ от собствеността, който може да се отрази отрицателно върху способността за запълване на съоръженията за съхранение. Един от централните елементи за проекта на решение за сертифициране е понятието „решаващо влияние“, което представлява собствеността или

правото на ползване на всички или част от активите на предприятието, или права или договори, които предоставят решаващо влияние върху състава, гласуването или решенията на органите на предприятието.

7. Преглед на мерките, поискани от Комисията, за да се гарантира спазването на графиците на запълване и целите за запълване

В Регламента относно съхранението на газ се предвижда механизъм за наблюдение и изпълнение, който да следи за степените на запълване в държавите членки. Чрез този механизъм се осигурява непрекъснат напредък в запълването на газохранилищата, като същевременно се оставя известна степен на гъвкавост за нагнетяване на повече или по-малко газ в зависимост от пазарните цени в момента. С това изискване се въвеждат междинни цели за два месеца, но се разрешава отклонение в рамките на допустимо отклонение от 5 %.

Ако дадена държава членка се отклони значително и трайно от графика на запълване и това застраши целта за запълване, Комисията, след консултация с Координационната група по природния газ и съответните държави членки, ще издаде препоръка до тази държава членка или до съответните други държави членки относно мерките, които трябва незабавно да бъдат предприети. Ако след препоръката продължават да се наблюдават пропуски при спазването на минималните цели за запълване, Комисията може да издаде решение за последващи действия.

Всички държави членки спазиха междинните цели, определени за 2022 г., и при тяхното минимално ниво на запълване не се наблюдаваше нито значително, нито трайно отклонение от целта. Поради това не се наложи Комисията да предприема мерки през 2022 г., за да се гарантира спазването на графиците на запълване и целите за запълване.

На 25 ноември 2022 г. Комисията определи с Регламент за изпълнение[8] междинните цели за запълване на газохранилищата, които държавите членки трябва да изпълнят през 2023 г., за да постигнат целта за 90 % съхранение на газ до 1 ноември 2023 г. Съгласно предвиденото в Регламента относно съхранението на газ, в Регламента за изпълнение бяха определени междинните цели за 1 февруари, 1 май, 1 юли и 1 септември 2023 г. за държавите членки с подземни газохранилища на територията си и свързани с тяхната пазарна зона. Тези цели бяха основани на предложенията, направени от държавите членки, степента на запълване през предходните пет години и оценката на Комисията за общата ситуация със сигурността на доставките.

Комисията се консултира също така с Координационната група по природния газ и наскоро създадения Комитет по съхранението на природен газ. Освен това за 2023 г., при спазване на марж от пет процентни пункта, тези обвързващи цели са минималните прагове, които

[8] Регламент за изпълнение (ЕС) 2022/2301 на Комисията от 23 ноември 2022 г. за определяне на графика на запълване, с междинни цели за 2023 г. за всяка държава членка, която има подземни съоръжения за съхранение на газ на територията си, пряко свързани с нейната пазарна зона (C/2022/8593) ОВ L 305, 25.11.2022 г., стр. 5—8.

трябва да бъдат спазени от държавите членки, за да се осигури определено ниво на сигурност на доставките и запълване на съоръженията за съхранение за зимата на 2023—2024 г.

Таблица: Междинни цели за 2023 г. за държавите членки с подземни съоръжения за съхранение на газ, приети с Регламент за изпълнение (ЕС) 2022/2301 на Комисията

Държава членка	**Междинна цел за 1 февруари**	**Междинна цел за 1 май**	**Междинна цел за 1 юли**	**Междинна цел за 1 септември**
AT	49 %	37 %	52 %	67 %
BE	30 %	5 %	40 %	78 %
BG	45 %	29 %	49 %	71 %
CZ	45 %	25 %	30 %	60 %
DE	45 %	10 %	30 %	65 %
DK	45 %	40 %	60 %	80 %
ES	59 %	62 %	68 %	76 %
FR	41 %	7 %	35 %	81 %
HR	46 %	29 %	51 %	83 %
HU	51 %	37 %	65 %	86 %
IT	45 %	36 %	54 %	72 %
LV	45 %	41 %	63 %	90 %
NL	49 %	34 %	56 %	78 %
PL	45 %	30 %	50 %	70 %
PT	70 %	70 %	80 %	80 %
RO	40 %	41 %	67 %	88 %
SE	45 %	5 %	5 %	5 %
SK	45 %	25 %	27 %	67 %

За да определи степента на запълване, Комисията взе предвид оценките на държавите членки и оценката на минималната необходима техническа степен на запълване, като взе предвид капацитета за запълване и изтегляне на всяко газохранилище, за да се достигне степен 90 % до 1 ноември 2023 г.

8. Анализ на потенциалното въздействие върху цените на газа и икономиите на газ

Строгият анализ на причинно-следствените връзки би изисквал данни от съпоставителен сценарий, при който Регламентът относно съхранението на газ не съществува, но другите

фактори (напр. глобални събития), които влияят върху търсенето и предлагането на газ в Европа през периода, в който е в сила Регламентът относно съхранението на газ, не са променени. Информацията за съпоставителния сценарий не беше предоставена по достатъчно подробен начин. Поради това Комисията извърши по-скоро препоръчителен, а не толкова причинно-следствен анализ.

Въпреки че най-високият ценови връх настъпи в средата/края на август, не беше възможно да се установи пряка връзка между запълването на газохранилищата и повишаването на цените. Например ценовите скокове се наблюдаваха в моменти на по-скоро обичайни и постоянни нива на нагнетяване в газохранилищата. За разлика от това, когато наближи крайният срок за изпълнение на целта за запълване на 1 ноември, което доведе до допълнителни усилия за съхранение на газ поради началото на отоплителния сезон, цените през октомври и ноември вече бяха значително по-ниски в сравнение с предходните месеци.

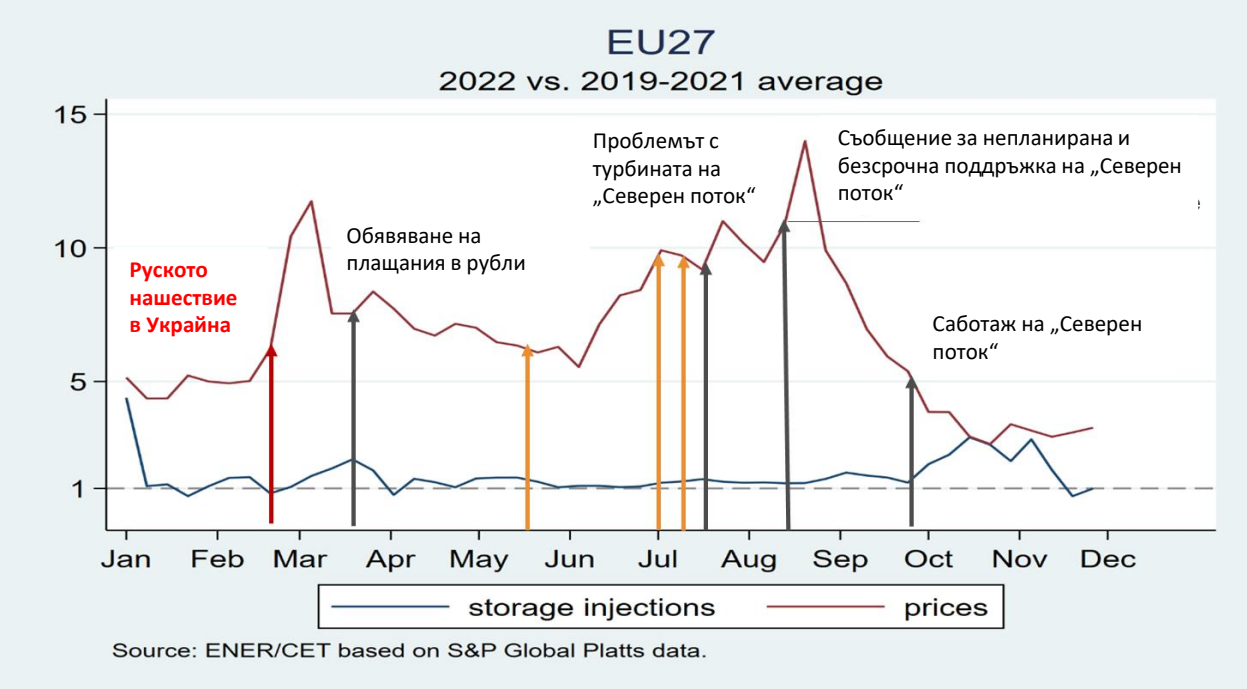
Фигурата по-долу показва съотношението на стойностите за 2022 г. спрямо средната стойност за 2019—2021 г. както за нагнетяванията в газохранилищата, така и за цените. Съотношение на цените, равно на 1, означава, че цените през 2022 г. са били равни на средната стойност за периода 2019—2021 г. Съотношение на цените, по-голямо от 1, означава, че цените са били по-високи през 2022 г. Съотношение на цените, равно на 5, означава, че цените през 2022 г. са били пет пъти по-високи от средната стойност за периода 2019—2021 г. Същото изчисление се прилага и за реда за нагнетяване на газохранилищата.

Според тази фигура относителните върхове на цените не съвпадат с относителните върхове на нагнетяване на газохранилищата. Напротив, наличните данни показват, че колебанията в предлагането може да са изиграли по-значителна роля за ценовите върхове на газа.

Въпреки това не можем да изключим, че решителното запълване на газохранилищата от страна на операторите, със или без регулаторни намеси от страна на държавите членки като част от Регламента относно съхранението на газ, е улеснило временното превишаване на цените. Комисията е запозната с твърденията, че едно по-постепенно запълване на газохранилищата, включително чрез използване на гъвкавите подходи за междинните цели за 2022 г., определени на равнище ЕС, би могло да помогне за смекчаване на динамиката на цените.

Въз основа на наличните данни не е възможно да се направят ясни заключения относно потенциалната връзка между целите за съхранение и динамиката на цените. Продължителното нагнетяване на газохранилищата намали риска от потенциално понижаване на степента на запълване до опасно ниво.

Работният документ на службите на Комисията, който придружава настоящия доклад, съдържа допълнителни подробности относно методологията и количествените резултати от анализа.

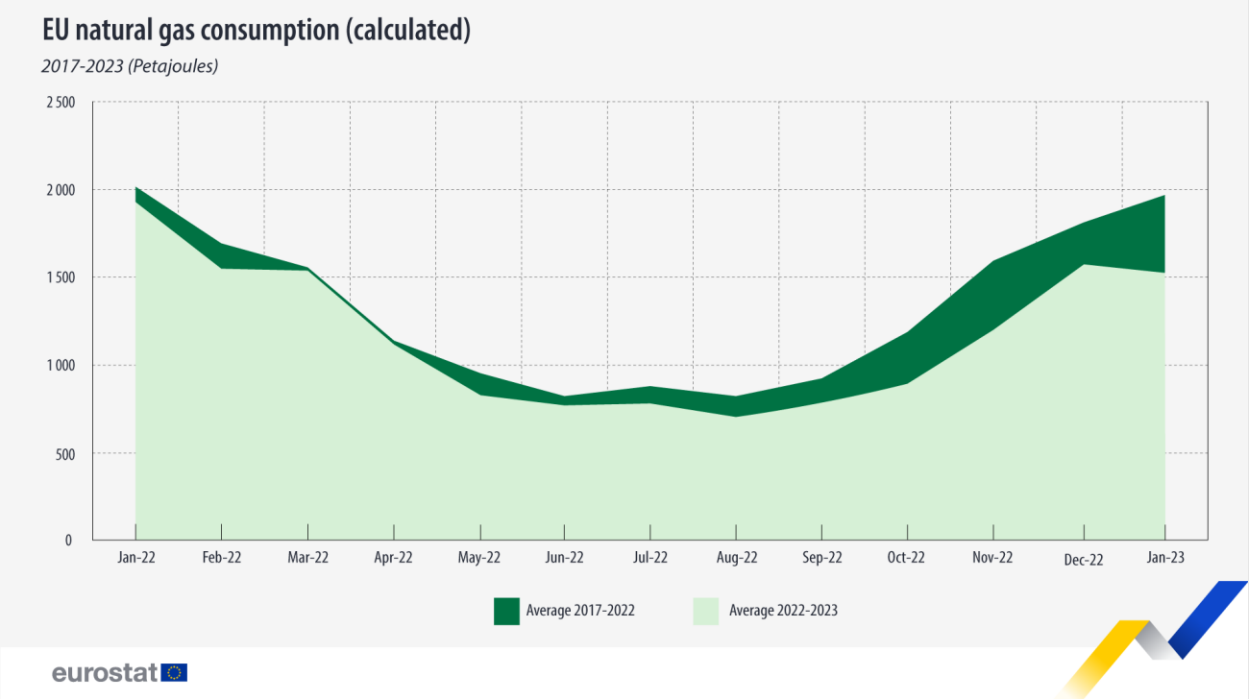

Освен това, след приемането на Регламента за намаляване на търсенето на газ[9], държавите членки намалиха търсенето на газ с 19 % между август 2022 г. и януари 2023 г., в сравнение със средната стойност за последните 5 години (вж. фигурата по-долу). Това значително компенсира недостига на руски газ, като между август 2022 г. и януари 2023 г. бяха спестени 42 милиарда кубически метра газ, и осигури гъвкавост на пазара на газ. На фона на напрежението на пазара на газ, на срещата на Координационната група по природния газ през февруари 2023 г. беше признато, че намаляването на търсенето е най-ефективната мярка, тъй като увеличаването на предлагането е ограничено от световните производствени капацитети и е обект на глобална конкуренция.

През лятото на 2022 г. намаляването на търсенето улесни нагнетяването в хранилищата, докато мерките за намаляване на търсенето ограничиха изтеглянето през зимата на 2022/2023 г. По този начин беше гарантирано, че има достатъчна степен на запълване на газохранилищата, за да се справим със студените зимни периоди.

Следователно от началото на зимата на 2022/2023 г. гъвкавостта, създадена от намаляването на търсенето, спомогна за понижаването на цените на газа от рекордно високи до предвоенни нива през февруари 2023 г.

[9] Регламент (ЕС) 2022/1369 на Съвета от 5 август 2022 г. относно координирани мерки за намаляване на търсенето на газ
ST/11568/2022/INIT (OB L 206, 8.8.2022 г., стр. 1—10).

9. Заключение

През 2022 г. държавите членки положиха значителни и безпрецедентни усилия за запълване на газохранилищата. Целта от 80 %, заложена в Регламента на ЕС относно съхранението на газ за 2022 г., беше надхвърлена. Към 1 ноември 2022 г. бяха запълнени 94,9 % от газохранилищата на ЕС. В края на 2022 г. средната степен на запълване все още беше висока — 83,4 %. Тази висока степен на запълване спомогна значително за укрепване на сигурността на доставките през зимата на 2022/23 г., което от своя страна намали рисковата премия на пазара на газ в края на годината.

Държавите членки предприеха всички необходими мерки, за да постигнат целите за запълване, включително междинните цели. Някои държави членки достигнаха степен на запълване, която значително надхвърли техните цели. Всички държави членки постигнаха минималните си графици на запълване в ЕС и целите си за запълване през 2022 г. С механизма на минималните междинни цели се даде достатъчна възможност на държавите членки да определят свои собствени мерки.

Всички държави членки с газохранилища използваха комплекс от мерки, както е предвидено в Регламента относно съхранението на газ. Тежестта на различните мерки се различава в отделните държави членки. Като първи избор те използваха пазарни мерки. Други предпочитани мерки включваха задължението да се съхраняват определени минимални количества газ, обявяването на търгове за капацитети за участниците на пазара, както и стимули за запълване на съоръженията за съхранение и гарантиране на ефективното използване на договорените капацитети.

Целта на задължението за сертифициране на операторите и собствениците на газохранилища, заложено в Регламента относно съхранението на газ, беше да се помогне за избягване на вредното влияние на държави извън ЕС върху запълването на газохранилищата. През 2022 г. на Комисията беше представен един проект за сертифициране, след което беше получено положително становище.

Въпреки че не бяха сертифицирани други газохранилища, държавите членки предприеха мерки на ранен етап, за да предотвратят негативното влияние на държави извън ЕС върху запълването на газохранилищата. Те съобщиха за национализация на собствеността върху газохранилища и за назначаване на държавни структури, отговарящи за запълването. Въпреки че държавите членки все още следва да представят на Комисията своите проекти за решения за сертифициране, към момента няма доказателства, че запълването на газохранилища с цел сигурност на доставките все още е изложено на риск. Повечето от сертификатите ще трябва да бъдат издадени през 2023 г., за да се гарантира липсата на вредно влияние върху собствениците и операторите на газохранилища.

Въз основа на наличните данни е невъзможно да се заключи дали и до каква степен целите за запълване, определени в Регламента относно съхранението на газ, са оказали въздействие върху цените на газа. Те зависят от много фактори, които не са свързани със съхранението, като например доставките по тръбопроводи, наличността на втечнен природен газ, икономиите на газ, метеорологичните условия и премията, свързана с рисковете за сигурността на доставките, които се възприемат от пазара. Въз основа на получените становища изглежда, че има възможност за национални мерки, които изпълняват целите на ЕС по един по-ефективен начин, за да се избегнат графици на запълване, които влияят отрицателно върху динамиката на цените.

С Регламента относно съхранението на газ за първи път държавите членки предприемат и прилагат в обща рамка мерки за съхранение на газ, чрез която се позволяват и насърчават комбинации от пазарни и регулаторни мерки, за да се осигури минимална степен на запълване. Макар и все още в ограничен мащаб, това е и първият път, в който държавите членки разработват специфични мерки за трансгранично споделяне на ресурсите за съхранение на газ и свързаните с тях разходи. В края на зимата на 2022/2023 г. Комисията възнамерява да поиска от държавите членки да докладват за опита си по отношение на тези договорености.